

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Panarion, Hoc Est, Arca Medica Variis Diuinæ Scriptvræ
priscorumq[ue] Patrvm Antidotis aduersus Animi morbos
instructa**

Busaeus, Johannes

Moguntiae, 1608

Contemptus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54834)

gemuit. 5. ait illi. Ephpheta, hoc est, adaperire. Quot cerimonias non alia de causa proculdubio Christus vsurpauit, quam vt nos doceret, primo quam difficile sit peccati consuetudinem vincere 2. quibus remediis opus sit ad hunc morbum sanandum, nempe separatione à turba, id est, à praua hominum societate. tum inuocatione diuinæ gratiæ, vt auditum fidei & obedientiæ Deus nobis aperiat. Adhæc contritione de peccatis, confessione & satisfactione, &c.

VIDE. V. *Immortificatio passionum. Obstinatio. Societas praua.*

CONTEMPTVS.

Remedia contra contemptum.

I R E M E D. Considera diuinarum literarum dicta de contemptu diuinarum humanarumue legum, itē de contemptu proximi, parentum, pauperum, &c. Primo. n. tradunt, vnde manet contemptus. Salomon siquidem ait. *impius, cum in profundum venerit peccatorum contemnit, sed sequitur eum ignominia & opprobrium.* Et iterum. *Hoc est pessimum inter omnia, quæ sub sole fiunt, quia eadem cunctis eueniunt: vnde & corda filiorum hominum implentur malitia & contemptu in vita sua, & post hæc ad inferos delucentur.* 2. ex cōminatione pœnarum indicant, quam graue sit peccatum, Dei, legumque eius contemptus. Sic enim loquitur Deus in Prouerbiis Salomonis. *Despexistis omne consilium meum & increpationes meas neglexistis. Ego quoq; in interitu vestro ridebo & subsannabo.* Et. *Abominatio Domini est omnis illusor. Ipse deludet illusores, & mansuetis dabit gratiam.* Et. *Eijce derisorem, & exibit cum eo iurgium, cessabuntque causæ & contumeliæ.* Et Ecclesiasticus. *Omnis homo qui transgreditur tectum suum, contemnens in animam suā, & dicens. Quis me videt? tenebræ circumdant me, &c. quæ vereor? delictorum meorum non memorabitur altissimus, &c.* Hic in plateis ciuitatis vindicabitur, & quasi pullus equinus fugabitur. Et Isaias, *Væ qui spernis, nonne & ipse sperneris? cum fatigatus desieris contemnere, contemneris.* Et in primo libro Regum Deus. *Quicumq; glorificauerit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.* Et in Leuitico. *Si spreueritis leges meas, & iudicia mea contempseritis, &c. ego quoq; hæc faciam vobis. Visitabo vos velociter in egestate & ardore, qui conficiat oculos vestros, consumat animas vestras.* Et Christus apud Ioannem. *Qui spernit me, & non accipit verba mea, habet qui iudicet eum.* Et Apostolus ad Romanos. *An diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & longanimitatis contemnis? secundum duritiam tuam, & impænitens cor thesaurizas tibi iram in die iræ.* Deinde indicant diuinæ litteræ, quam grauis sit contemptus superiorum & legum humanarū, vt in Deuteronomio. *Qui superbierit, inquit, nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tēpore ministrat Domino Deo tuo,*

Prou. 8. 3.
Eccl. 9. 3.

Prou. 1. 25.

Prou. 3. 12.
Prou. 22. 10.
Eccl. 23. 25.

Isa. 33.

1. Reg. 2. 30.
Leuit. 26. 15.

Ioan. 12. 48.
Rom. 2. 4.

Deut. 17. 11.

et decreto iudicis, morietur homo ille et auferes malum de Israhel. Et in prouer- Prou. 29. 2
biis. Viro, qui corripientem dura ceruice contemnit, repentinus ei superueniet inte-
rius. Et Christus apud B. Lucam. Qui vos spernit, me spernit, Qui autem Luc. 10. 16.
spernit me, spernit eum, qui misit me. Denique, quam malum sit contem-
nere vel irridere parentes, seniores, amicos, pauperes, iustos & alios quo-
suis proximos. Nam Salomon ait. Filius sapiens letificat patrem, et stultus ho- Prou. 15. 20.
mo despiciit, matrem suam. Et. audi patrem tuum, qui genuit te, et ne contemnas eum se- Prou. 23. 22.
nue: et mater tua. Et. Oculum, qui subsannat patrem, et qui despiciit partum matris sue, Prou. 30. 17.
effodiant eum corui de torrentibus, et comedant eum filii aquila. Et Ecclesiasticus.
Ne spernas hominem in sua senectute: etenim ex nobis senescunt. Et. Ne despicias nar- Eccli. 8. 7. 9.
rationem presbyterorum sapientium. Et in prouerbiis. Qui despiciit amicum suum, Pro. 11. 12.
indigens corde est. Et Qui despiciit proximum suum, peccat. Et Qui despiciit pauperem, ex- Pro. 14. 21.
probrat factori eius. Et. Qui despiciit deprecantem, sustinebit penuriam. Et Sapiens, Pro. 17. 5.
Tunc stabunt iusti in magna constantia aduersus eos, qui se angustiauerunt, &c. di- Pro. 24. 27.
cemus in tra se, penitentiam agentes, et pra angustia spiritus gementes. Hi sunt, quos Sap. 5. 1. 3. 14.
aliquando habuimus in derisum, et in similitudinem improprij, &c. Quid nobis pro-
fuit superbia? &c. talia dixerunt in inferno hi, qui peccauerunt. Bas. q. 28.

II. REMEDIUM. Considera sententias SS. Patrum. S. BASILI-
vs in regulis fufius disputatis. Antistitis imperium de rectare, et verbis aduer-
sum iussa illius litigare, magno iudicio est eum, qui id faciat, multis vitiis labora-
re, fidei debilitate, spei ambiguitate, arrogantia morum atque superbia. Neque
enim alterius dicto audiens vnquam esse quisquam recusat, nisi prius ipsum sibi
consilij auctorem apud seipsum despexerit, neque qui sibi certa fide persuasit vera
esse promissa Dei S. AVGVSTINVS de verbis Domini. Qui facit Aug. serm. 3.
quod docet, et qui quicquid imperat complet, maximus in caelestibus sententia Do-
mini declaratur. At verò qui quod dicit negligit, et qui quod audit contemnit,
salutis reus existit, qui obseruanda contempsit, et pericula non vitauit. Amat e-
nim mortem, qui vita praecepta non seruat. Vt enim per obseruantiam legis vi-
ta acquiritur, ita per contemptum mors contumacibus inuenitur, dicente Domino. Matt. 19. 17.
Si via vitam inuenire, serua mandatum Ita enim perfectus doctor liber est à dis-
cente, quem docuit: et discipulus contemptor inexcusatus erit, qui facienda di-
dicit, et contempsit. Et in libro de natura & gratia, agens contra Pelagium c. 29.
asserentem omne peccatum esse superbiam, Hanc, inquit, sententiam sic
probare conatur, omne, inquit, peccatum, nisi fallor Dei contemptus est, et o-
mnis Dei contemptus superbia est. Quid enim tam superbum, quam Deum con-
temnere? omne ergo peccatum et superbia est, etiam scriptura dicente. Initium o-
mnis peccati superbia est. Quarat diligenter, et inueniet in lege multum discre-
tum esse à ceteris peccatis peccatum superbia. Multa enim peccata per superbiam
committuntur, sed neque omnia superbe fiunt, quae perperam fiunt: certis à nesci-
entibus, certe ab infirmis, certe plerumque à stentibus et gementibus. Et quidem
F super-

superbia, cum magnum sit ipsa peccatum, ita sine alijs per se ipsa est, ut etiam plerunque non in peccatis, sed in ipsis recte factis pede celeriore superveniat & obrepat.

Nav. in man. c.
23. n. 6.
Azor. l. 4. inst.
mor. c. 7.
Bern. serm. II.

Quod autem de superbia hic dicit, idem de Dei contemptu intelligendum est, non enim qui ex ignorantia aut infirmitate peccant Deum formaliter contemnunt. Et Theologi morales docent, contemptum esse distinctum à superbia & inobedientia peccatum. S. BERNARDVS in psalmum. *Qui habitat*, postquam exposuit quibus gradibus impius in profundum peccatorum delabatur: ut primus sit dissimulatio propriæ infirmitatis, in quo persuadet sibi homo se aliquid esse cum nihil sit: secundus, ignorantia sui, quo non videt sua vulnera: tertius malitiæ, quo defendit ne quidem esse vulnera, tandem subiicit.

Prou. 18. 3.

Quartus gradus vel quartum potius præcipitium Contemptus est, ut quemadmodum scriptura dicit, Impius, cum venerit in profundum malorum, contemnit. Ex hoc & deinceps magis ac magis super eum urget puteus os suum, dum videlicet eiusmodi animam contemptus tradit impænitentiæ, impænitentiæ obstinatione firmatur. Hoc est iam peccatum, quod neque in hoc seculo, neque in

Tho. 22. q. 187.
à. 9. ad 3.

futuro remittitur, quia cor durum & induratum, nec timet Deum, nec hominem reueretur. S. THOMAS in altera parte summæ theologicæ disputans quando transgressio regulæ monasticæ fiat ex contemptu, respondet in hæc verba. Dicendum, quod tunc committit aliquis, vel transgreditur regulam ex contemptu, quando voluntas eius renuit subiaci ordinationi legis vel regulæ, & ex hoc procedit ad faciendum contra legem vel regulam. Quando autem è conuerso propter aliquam particularem causam, puta concupiscentiam vel iram inducitur ad aliquid faciendum contra statuta legis vel regulæ, non peccat ex contemptu, sed ex aliqua alia causa, etiam si frequenter ex eadem causa vel alia simili peccatum iteret, sicut & Augustinus dicit in libro de natura & gratia, quod non omnia peccata committuntur ex contemptu superbia. Frequentia tamen peccati dispositionem inducit ad contemptum secundum illud prouerbiorum. impius, cum in profundum venerit peccatorum, contemnit.

Aug. c. 29.

Prou. 18. 3.

III. REMEDIUM. Considera, quam grauius puniti sint, qui contra Deum vel homines deliquerunt per contemptum. Primum sit AGAR ancillæ Saræ quæ ob despectam Dominam punita est. Agar ait scriptura, concepsisse se videns, despectam Dominam suam. Affligente igitur eam Sarai, fugam inijt. Cumque inuenisset eam angelus Domini dixit ad illam. Unde venis, & quo vadis? quæ respondit. A facie Sarai, dominæ meæ ego fugio. Dixitque ei angelus. Reuertere ad Dominam tuam, & humiliare sub manu illius. In quæ verba AMBROSIVS agens de patriarcha Abraham. Quod afflixit eam Sara ad iracundiam affligentis refertur: quod Agar fugit, contumeliam seruli patientia non ferebatur, quæ sibi herilis contubernij vindicabat fastigium: indignata est

Gen. 16. 4.

Amb. lib. 1.

inij.

iniuriam, quæ induerat insolentiam. Denique interroganti angelo, quo iret, respondit. A facie Sara domina mea ego fugio. Et hoc tumoris immodici, ut prius nomen diceret, postea dominam significaret. Illud ad iniuriam præmissum, hoc ad expressionem personæ additum. Non placuit angelo ancillæ insolentia. Et ideo dixit illi, reuertere ad dominam tuam, ut ostenderet quia tanquam superba fugiebat, ne subiecta esset dominæ, unde addidit. Et humiliare sub manibus eius. II. exemplum est ^{2. Reg. 6. 16.}

MICHOl vxoris Dauid, de qua ita loquitur Regum historia: Cum intrasset arca Domini in ciuitatem Dauid, Michol filia Saul prospiciens per fenestram, vidit regem Dauid subsilientem, atque saltantem coram Domino, & despexit eum in corde suo. Et paulo post. Egressa Michol filia Saul in occursum Dauid ait. Quam gloriosus fuit hodie rex Israel, discooperiens se ante ancillas seruatorum suorum, & nudatus est, quasi nudetur vnus de scurris. Deinde poena huius contemptus subiicitur Igitur Michol, inquit, filia Saul non est natus filius vsque in diem mortis suæ.

III. est RABSA CES, ducis militum regis Assyriorum, qui ut est in eadem Regum historia, primum contemptim locutus est de populo ^{4. Reg. 18. & 19.} Hierosolymitano. dicens. Nunquid ad Dominum tuum, & ad te misit me Dominus meus, ut loquerer sermones hos, & non potius ad viros, qui sedent super murum, ut comedant stecora sua, & bibant urinam suam vobiscum? Deinde de Deo Hebræorum. Hæc dicite, inquit, Ezechia regi Iuda. Non te seducat Deus tuus, in quo habes fiduciam, neque dicas. Non tradetur Hierusalem in manus regis Assyriorum. Ob quem incredibilem contemptum & blasphemiam, nocte, ait textus, venit angelus Domini, & percussit in castris ^{c. 19. 35.} Assyriorum centum octoginta quinque millia. Et reuersus est Sennacherib in Nininen: cumque adorasset in templo Nefroch Deum suum, Adramelech & Sarsar filij eius percusserunt eum gladio. IV. est AMAN apud Assuerum regem inter Principes summi, qui quoniam Mardochæum Iudæum ad fores palatii ^{Esth. c. 3. & 7.} sedentem inter omnes mortales maxime despexerat, ita ut suadentibus amicis excelsam trabem altitudinis quinquaginta cubitorum, è qua eum suspenderet, fieri iusserit, & propter eum omnes Iudæos per literas annulo regio signatas vbique trucidari mandarit: tandem coactus est cum summa sua ignominia illum ipsum Mardochæum equo vestum, & ^{Esth. c. 6.} regis vestibus amictum per plateas circumducere, & exclamare. Sic honorabitur, quemcunque rex voluit honorare, ac demum in ipsam trabem, quam Mardochæo parauerat, iussu regis, adactus est. V. Exemplum est Antiochi, qui contemnens Iudæos eorumque Deum, minatus se Ierosolymam in congeriem sepulchri conuersurum, & Iudæos tanquam sepultura indignos, se aibus ac feris diripiendos traditurum, insanabili & inuisibili plaga à Deo percussus est. ^{2. Mach. 9. 5.} Ut enim finiuit, ait historia. hunc ipsum sermonem, apprehendit eum dolor dirus viscerum, & amara

internorum tormenta, licet ille nullo modo à sua malitia cessaret. Super hoc autem superbia repletus, ignem spirans animo in Iudeos, & precipiens accelerari negotium contigit illum impetu euntem de curru cadere, & graui corporis collisione membra vexari. Isque qui sibi videbatur etiam fluctibus maris imperare supra humanum modum superbia repletus, & montium altitudines in statera appendere, nunc humiliatus ad terram in gestatorio portabatur, manifestam Dei virtutem in semetipso contestans: ita vt de corpore impij vermes scaturirent, ac viuentes in doloribus carnes eius effluerent, odore etiam illius & fatore exercitus grauaretur.

Luc. 18. 9.

VI. est PHARISÆI, præ se publicanum humilem, ceterosque homines aspernantis. Sic enim scribit B. LVCAS. Dixit autem Dominus & ad quosdam, qui in se confidebant tanquam iusti, & aspernabantur ceteros, parabolam istam. Duo homines ascenderunt in templum, vnus Pharisæus, & alter publicanus. Pharisæus stans hæc apud se orabat. Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut ceteri hominum, raptores, iniusti, adulteri: velut etiam hic publicanus. Et publicanus à longe stans, nolebat nec oculos ad cælum leuare, sed percutiebat pectus suū dicens. Deus propitius esto mihi peccatori. Quis verò exitus fuit? Dico vobis, ait Dominus, descendit hic iustificatus in domum suam ab illo, quia omnis qui se exultat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur.

Psal. 118. 4.

IV. REMEDIUM. Considera aliquando peccata, quantumuis leuia, accessione contemptus fieri mortalia, atque ideo consultum, in omni re fugere contemptum. Doctrina est S. BERNARDI in tractatu de præcepto & dispensatione, ad eos religiosos conscripto qui dubitabant quādo in transgressione monasticæ regulæ peccaretur mortaliter. Ac primum docet boni religiosi esse, nec leuia contemnere. Nouit, inquit, veras, humili & obediens & minima non contemnere, & maxime curare, quæ maxima sunt: intimo quodam deuoti, sinceri que ani mi sapore discernens, quibus de mandatis ei qui præest suis quodammodo factis respondeat cum propheta. Tu mandasti mandata tua custodiri nimis. Secundo docet, quæ sint censenda leuia. Quæ inquit, à Præpositis dispensationem admittunt, quia leuiori censura neglecta puniuntur, leuiora dicuntur. Ex his, verbi gratia, dico esse vel risum interdictum, vel indictum silentium. Hæc siquidem, si contra mandatum non veniunt, nec peccata sunt. Accedente mandato, si quo minus iam obseruantur, in peccatum reputantur, non tamen in crimen. Ita sane, si per subreptionem, aut obliuionem, non autem per contemptum horum transgressio contigerit, &c. Vbi que enim & culpabilis neglectus, & contemptus damnabilis est. Differunt autem quod neglectus quidem languor inertia est: contemptus verò superbiæ tumor. Et infra. Sed exemplis, inquit, clarius elucescet, quod dicimus. Si iubente seniore, vt sileam, verbum mihi forte per obliuionem elabitur, reum me fateor inobedientia, sed venialiter. Si ex contemptu sciens & deliberans sponte in verba prorupero, & rupero silentij legem, præuicatorum me constituo, & criminaliter. Si quaras, cur peccet criminaliter vel mortaliter, qui

qui in re tam leui præceptum ex contemptu deliberato transgreditur. Respondet, quia Deus dignatus est sibi met prælatorum imputare & reuerentiam & contemptum, specialiter contestans eis. *Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit.* Quamobrem, addit, quicquid vice Dei præcipit homo, quod non sit tamen certum displicere Deo, haud secus omnino accipiendum est, quam si præcipiat Deus. Quid enim interest, utrum per se, an per suos ministros, siue homines, siue Angelos, hominibus innotescat suum placitum Deus? Si iterum quæras, quis dicatur ex contemptu sciens & deliberans præuaricari mandatum Prælati. Respondet, qui dicit se nolle obedire. Denique, ait, in quo in obedientia crimen absque dubio sit, apud Samuelem animadvertite, quasi, inquit, peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere. Non ait, non acquiescere, sed nolle acquiescere, ut non iussionis simplex illa transgressio, sed voluntatis superba contemptio scelus idololatriæ reputetur. Non est enim id ipsum, nolle obedire, & non obedire. Hoc quippe interdum erroris est, nonnunquam & infirmitatis: illud verò aut odiosa pertinacia, aut contumacia non ferendæ. Non ergo qualiscunque mandati præteritio criminalem facit inobedientiam, sed repugnare, sed nolle obedire. Secundo respondet contemptu mandati non peccari criminaliter, vel damnabiliter, nisi contemnatur & mandatum & remedium. Partienda enim est, inquit, observatio regularis in præcepta videlicet & remedia. Præceptis instituitur vita contra peccatum, remediis restituitur post peccatum innocentia. Nam illum sanè dico securum, qui etiam si interdum obedientia limitem præterit, consilium non respuit penitentiæ. Pars siquidem regula est regularis correctio, & in ea reperitur non solum bonæ vitæ instructio, sed etiam emendatio præua. Et paulo post. Et licet fortiori egeat curatiõnis medicamento, (contemptus præcepti) caret tamen morbo præuaricationis, nisi cum & ipsum forte medicamentum contemniatur.

Luc. 10. 16.

1. Reg. 15. 23.

Idem docet Caiet. in summ. v. contemptus.

V. REMED. Considera effectus deterrimos ex contemptu graui prouenientes, tum ex parte contempti, tum ex parte contemnentis. Contempti quidem, quia spoliatur honore suo & bona existimatione apud homines, deinde à consecutione multorum bonorum impeditur, ut bene notauit Cardinalis Caietanus in summula. *Testantur hoc, inquit, iræ, pugna schismata, bella, & innumera mala, quæ homo committit ex hoc quod despicitur non suffert.* Quia igitur notabilis proximo irrogatur iniuria ex hoc quod despicitur, patet quod contemptus proximi est peccatum mortale, formaliter loquendo, hoc est, ex intentione contemendi. Nullus enim formaliter contemnit proximum nisi qui spernit proximum, ut spernat proximum. Ex parte verò contemnentis, i. quia iacturam omnium bonorum operum suorum ante præstitorum facit, sicut Pharisæus, licet ob illa se laudaret. Vnde B. BERNARDVS in Cantica sic Pharisæum alloquitur. *Cum te cæteris anteponis, deles quæ feceras opera. Si quid præclarior egisti, debebas dicere. Seruus inutilis sum, quod debueram facere. feci.* Audi, Ila. 48. 11.

Caiet. v. contemptus.

Bern. in Cant. serm. 13.

Ila. 48. 11.

quid dicat Deus. gloriam meam alteri non dabo. Si ergo solus cuncta fecit, quem socium habebit? cur instaris contra publicanum, qui ideo non habet quod tu, quia non accepit quod tu? 2. quia cum contemptus omnis ferè ex superbiæ tumore, ut loquitur idem S. Bernardus, descendat, aduersarium & hostem sibi facit Deum. Nulla enim fere est pagina sanctorum librorum, inquit B. Augustinus in libris de doctrina Christiana, in qua non sonet, quod Deus superbis resistit, humilibus autem det gratiam. 3. quia à contemptu proximus gradus est, ut supra dictum est ex BERNARDO ad impoenitentiam & obstinationem, quæ sūt vitia diabolica. Humanum enim est errare, inquit Augustinus de verbis Apostoli, sed diabolicum est perseverare. Vnde colligit B. GREGORIUS in libris moralium superbiæ euidētissimum esse signum reproborum, humilitatem verò electorum. Atq; ideo 6. Remedium sit humilitas.

Aug. l. 3. c. 23.

Iac. 4. 6.

1. Pet. 5. 5.

Aug. serm. 24.

Greg. l. 23. c. 7.

Cass. l. 12. c. 31. & 32.

Matth. 16. 24.

1. Reg. 6. 27.

Act. 5. 41.

Thren. 3. 30.

Bern. serm. 16.

VI. REMEDIUM est humilitas, & submissio sui in omnibus. Huius vitij, nempe superbiæ, inquit Io. CASSIANVS in institutionibus monasticis, non aliud certius remedium est, quam timor Dei atq; humilitas, quæ de mansuetudine & cordis humilitate descendit. Quam, addit, nullatenus poterimus habere (nempe perfectam) nisi abrenunciatio vera, quæ in expoliatione omnium facultatum consistit in nobis fuerit Christi amore fundata: deinde obedientia iugum & subiecto simplici corde sine vlla simulatione fuerit suscepta, ita ut præter Abbatis mandatum nulla penitus voluntas vivat in nobis. Ad hanc humilitatem pertinet, ut primò omnem tui amorem exuas & consilium Christi sequaris dicentis. Si quis vult venire post me, abneget semetipsum. 2. ames tui contemptum contumelias, opprobria, sicut amavit Rex David saliens ante arcam Domini, dicensque ridenti Michol, Ludam & vilior sum. Sicut Apostoli, dum cæsi irent gaudentes à conspectu Concilii, quod digni habitu essent contumeliam pati: sicut amavit Christus ipse, de quo Propheta. Dabit percutiens maxillam, saturabitur opprobriis. Vnde B. BERNARDVS in Cantica. Verus, inquit, humilis, vilis vult reputari, non humilis prædicari: gaudet contemptu sui, hoc solo sanè superbus, quod laudes contemnit.

VIDE V. inobedientia. Superbia. Prasumptio.

CURIOSITAS.

Remedia aduersus Curiositatem.

I. REMEDIUM. Considera nomine Curiositatis hic intelligi immoderatam cupiditatem cognoscendi ea, quæ scire non expedit. Nam B. AVGVSTINVS in libro de Vilitate credendi tradit hoc distarc curiosum

Aug. c. 23.